Itä-Suomen yliopiston asiantuntijalausunto suurelle valiokunnalle

Asia: E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.

Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausuntomme yliopistojen kannalta tärkeästä kokonaisuudesta. Tästä on tehty Unifin yhteinen julkinen lausunto (https://unifi.fi/viestit/unifin-fp10-viestit/), jossa esitetyt näkökulmat ovat kaikilta osin edelleen tärkeitä Itä-Suomen yliopistolle ja käsittääksemme myös laajemmin koko yliopistoyhteisölle. Alla nostamme Valtioneuvoston esityksestä tärkeimpiä näkökulmia otsakkeittain esitettyihin Suomen kantoihin siltä osin kuin haluamme niihin lausua.

Otsake 1: Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Itä-Suomen yliopisto tukee erityisesti näkemystä, että rahoituskehyksessä huomioidaan Suomen itäisten ulkoraja-alueiden erityistilanne muuttuneen turvallisuusympäristön ja sen aiheuttamien sosioekonomisista haasteiden vuoksi.
Tuemme myös näkemystä, että kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on olennaista korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta sekä alueiden elinvoimaa osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Otsake 2: Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma

Tuemme komission ehdotusta kasvattaa kilpailukykyrahoitusta merkittävästi. On ensiarvoisen tärkeää, että Horisontti Eurooppa perustuu tieteelliseen erinomaisuuteen ja tukee

tutkijalähtöistä, uutta luovaa perustutkimusta. Laaja tutkimus- ja osaamispohja on Euroopalle ja Suomelle kilpailuetu sekä resilienssikysymys. Uutta luova tutkimus, soveltava tutkimus, innovaatiot ja kehittäminen eivät ole toisistaan erillisiä, vaan jatkuvien ja toisiinsa linkittyvien prosessien osia. Uutta luova tutkimus muodostaa perustan Euroopan kilpailukykyrahaston ja muiden eurooppalaisten kilpailukykypanostusten menestykselle.

Haluamme myös linjassa Unifin näkemyksen mukaan korostaa, että kaksikäyttötutkimus ei saisi alentaa puiteohjelmarahoituksen laatukriteereitä, eikä sen tule rajoittaa tarpeettomasti tieteen ja tutkimuksen vapautta tai kansainvälistä yhteistyötä. Kaksikäyttömahdollisuudet on nähtävä pikemminkin seurauksena korkeatasoisesta tutkimuksesta kuin strategisena esivalintana. Paras mahdollinen laatu ja osaaminen palvelevat myös kokonaisturvallisuutta ja puolustusta parhaalla tavalla.

Keskeisimmät meille esitetyt kannanotot ovat seuraavat, joiden merkitystä toivomme erityisesti korostettavan:

- On ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan.
- Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ohella avoimen kilpailun ja hankkeiden korkean laadun tulisi olla lähtökohtana myös kilpailukykyrahaston rahoitukselle.
- On erittäin tärkeää kiinnittää huomiota lukuisiin yksityiskohtiin. Näitä ovat erityisesti kysymykset liittyen Euroopan kilpailukykyrahasto (ECF) koskevaan sääntelyyn ja rahoitusinstrumenttien (ml. Horisontti Eurooppa) yhteiseen ohjaukseen . Mikäli kilpailukykyvaatimus tuodaan liian vahvana Horisontti Eurooppa -ohjelmaan, menetetään Euroopan kykyä uutta luovaan perustutkimukseen, ja siten erityisesti myös kilpailukykyä.
- Tuemme myös kantaa korostaa ruokaan, luonnonvaroihin, ilmastoon ja ympäristöasioihin liittyvän tutkimuksen merkitystä osana kilpailukyvyn ja kestävän bio- ja kiertotalouden edistämistä EU:ssa, murrosteknologioiden kehittämisen lisäksi

- Erittäin positiivista on se, että puiteohjelman ainutlaatuisuus monenkeskiselle kv-yhteistyölle on nähty ja puiteohjelma yhdistää osaamisen ja osaajat jatkossakin myös kolmansien maiden kanssa. Kansainvälistä yhteistyötä tulisi rajoittaa Horisontti Eurooppa -ohjelmassa vain hyvin poikkeustapauksissa, ei laajasti tai esim. Kilpailukykyrahaston kanssa yhteisen ”sääntökirjan” muodostamien uusien vaatimusten vuoksi.

Itä-Suomen yliopiston toiminnalle on keskeistä ehdotettu kanta, jonka mukaan sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, erityisesti itäisen etulinjan maille.

Kuopio, 19.11.2025

Jussi Pihlajamäki
Vararehtori, tutkimus ja innovaatiot
Professori, kliininen ravitsemustiede

Itä-Suomen yliopisto
Kuopion kampus
Yliopistonranta 8
70211 Kuopio
050 3440187